

Mummo

WSOY

**Antti
Heikkinen**

Antti Heikkinen

MUMMO

WERNER SÖDERSTRÖM OSAKEYHTIÖ
HELSINKI

© ANTTI HEIKKINEN JA WSOY 2017

ISBN 978-951-0-42936-5

PAINETTU EU:SSA

*Omistettu hänelle, joka syntyi.
Ja hänelle, joka kuoli pulska viikko syntyneen synnyttyä.*

ENSIMMÄINEN OSA

Mummo

MAIJA ISTUI LAPSUUDENKOTINSA tuvan kynnyksellä väröttömään mekkoon puettuna, maatiaistukka sinisellä nauhallalla letitettynä ja korvapuoli kahvikupponen pullavassa kädessään. Äiti oli laittanut kuppiin riisiryynettä ja niitä Maija söi herkkunaan, rouskutteli useimmat kertalinttuulla ja pysähtyi antamaan muutamille ryyneille aikaa liota suussa pehmeiksi niin, että hampaat saivat otteen ryyнин kyljestä ja kuorivat sitä kerros kerrokselta pienemmäksi. Napostellessaan Maija tuijotti silmät lautasina isäänsä, joka makasi tuvan vielä tuoremaalisen näköisellä ja vankkalautaisella lattialla selällään, jalat koukussa ja ylös yrittäen. Isän päällä istui hajareisin Väärä-Penjamiini, naapurissa asuva serkku. Penjamiini piti käsiään isän kurkulla ja hengitti sihisten, suupieleen jäi sylkeä ja sitä roiskui isän kasvoille.

Äiti pyöri niiden ympärillä leipälapio käsissään. Se käski Penjamiinia lopettamaan kuristamisen. Ei anellut, käski, äidin sanoista puuttui vauhko ja hätä, olemuksesta säteili pelottava tyyneys. Sana ei kuulunut ja äiti huitaisi Penjamiinia leipälapiolla takaraivoon. Serkun vilsa pyörähti lattialle ja serkku putosi perässä, nosti käden niskalleen ja Maija näki, kuinka niskavekistä holonaan juokseva veri pullahti Penjamiinin sormiväleistä ja alkoi maalata valkoista paidanselkämystä punaiseksi. Penjamiini kirosi huutamalla, isä pääsi sen alta pois, konttasi halkolaatikolle ja nousi siitä tukea ottaen jaloilleen. Horjuvan tasapainon yhyttyään se tähtäsi oviaukkoon ja hoiperteli eteiseen hakien karmista tukea. Isä väisti yhdessä kohti jököttävää Maijaa, isän perään toimeutunut Penjamiini ei.

– Sinutkin saatana on tehty tähän maailmaan vaan minun tiellä olemaan, serkku rähähti ja potkaisi Maijaa kipeästi reisi-kannikkaan.

Kahvikuppi putosi Maijan kädestä, ryynit levisivät lattialle ja Maija alkoi väsätä itkua alahuulellaan. Ei hän pelosta itkenyt, hän itki ryynejään ja kiitti Jumalaa uuden kodin raottomasta lattiasta. Maija tiesi kodin uudeksi, vaikka ei hän ollut koskaan muissa kodeissa asunutkaan. Äiti nosti leipälapion uunille, kop-pasi Maijan syliinsä ja asteli rappusille. Isä seiso i kaivon edus-talla naama sinisenä ja vapisi. Penjamiini seiso i isän edessä selin äitiin ja Maijaan. Sen pää oli painunut leveiden hartioiden väliin, takaraivon verihaava irvisti rivosti punastuneen paidan-selkämyksen päällä ja serkku piti käsiä harallaan kuin hyökkäyk-seen valmistuva peto. Isä yritti seistä ryhdissä peitellen huojun-taansa ja kuristamisen jäljiltä hankalasti kulkevaa henkeään.

– Kuule nyt. Jos lähet hyvässä, en minä nosta tästä juttua. Sovitaan kun miehet eikä muistella sinun kolttosia jälestäpäin, isä sanoi yrittäen saada ohueen ääneensä mahtia.

Penjamiini käännähti ja huomasi Maija sylissään rappu-silla seisovan äidin. Serkku juoksutti katsettaan ympäri pihaa, pysäytti kierroksensa liiterin nurkalle ja sanoi hakevansa kirveen.

– Kävellän haen enkä pitele kiirettä. Jos ennätät juosta kar-kuun, niin juokse. Enempää armoa en anna, Penjamiini sanoi ja lähti rauhallisesti kävelemään liiterille, jonka luona isä oli ollut pilkkomassa puita serkun tullessa.

– Juokse, kuiskaisi äiti rauhallisesti.

Isä nosti leukaansa ja puristi suunsa viivaksi. Se sanoi iske-neensä kirveen niin tiukasti hakkuupölkkyyn, ettei vuttelomie-histä ollut sitä irrottamaan. Serkku nyppäsi kirveen kuin höy-henen kanasta, palasi verkkaisasti entisille sijoilleen ja napsutti suutaan päätään pyöräyttäen.

– Et lähteny. Hmh hmh.

- Minä en sinun armojas, isä vastasi ja horjahti taaksepäin.
- Ei väkisin. Sillon on vieras syötetty kun on tarjottu.
- Kuka tässä vieras on. Tämä ei ole sinun piha, äiti sanoi.
- Pitäs olla, serkku sanoi ja hyökkäsi isän päälle niin nopeasti, etteivät he oikein tajunneetkaan. Maija painoi kasvonsa äidin olkaa vasten ja kuuli mukseen, isän parahdukset ja äidin kiihtyneen hengityksen. Kun hän nosti päänsä ja katsoi kaivolle, makasi isä mahallaan ja suojasi päätään Penjamiinin potkuilta. Välillä serkku lasautti isää kirveellä kylkeen eikä lopettanut peliään ennen kuin isä herkesi nytkähtelemästä iskuille. Penjamiini istahti kaivonkannelle, lasi kirveen viereensä ja kaivoi rintataskustaan tupakka-askin. Se nosti tupakan huulilleen ja tonki housunlakkareitaan.

- Mihis mulla tulivärkit ...

Penjamiini kumartui isän puoleen ja löysi tulitikut isän taskusta. Serkku raapaisi tulen vakain käsin, nosti toisen jalan toisen päälle ja kiskaisi henkoset. Juoksutettuaan savua, vilkuiltuaan silmät siristellen taivasta ja töpeksittyään isän päälle se kehui poutaa ja aikaista kevättä.

Isä nosti päätään, serkku oikaisi jalkansa potkuun ja isän saapasta saanut pää retkahti alas. Äiti pyysi Penjamiinia lähtemään.

- Pyyväppäs nätimmin.

- Minä en rukoile kun Jumalan eessä.

- Minäpä oon nyt sun Herras. Leskeytymises on nyt ihan minun sallimuksesta kiinni.

- Perkele sinä olet.

- Sekin passaa, rukoiles perkelettä. Niin muuten, teepäs se ja minä lähen heti. Sen ei pitäs sulle vierasta olla. Se Jumala on muuten tosi häikiö luonnoltaan. Ainoan poikansa tapatti ja semmosen tempun takia on niin olevinaan, että ei meikäläisen etua kato ollenkaan. Ei korvaansa lotkauta, vaikka sukulaiset vie parhaat maat nokan edestä ja häpäsee ...

- Ole hiljaa.

Penjamiini käytti katsettaan Maijassa, lipaisi ylähuultaan ja laski katseensa maahan. Äiti sanoi maanjaon käyneen tarkasti pykälien mukaan ja muistutti jokaisen seisovan eräänä päivänä ahtaalla portilla alastomana, vain syntisylyys suojanaan.

– Sinunkin synties takia hän ainoan poikansa uhras.

– Näinkö se oli? Sittenhän se Jeesus oli tolkun ukko. Olipa hyvä kun kerroit. Nytpä on minun mukava ropotella syntiä urakkatöinä, kerran on takuumies hoitanu seuraamukset edeltäkäsin. Tässä voipi nyt hyvin mielin ryyppätä, hiplustella huorissa ja muksia setämiestä kirveellä ja hihkua, että laitetaanpa nämä sinne Jeesuksen vastakirjalle.

– Oo rienaamatta, käski äiti, mutta serkku ei ollut kuulevinaan.

Se venytteli käsiään ja sanoi uumoilleensa helvettiä pappien pelotteluksi jo aikaisemmin. Äidin puheita kuunneltuaan se oli tullut asiasta varmaksi ja myönsi ymmärtävänsä nyt paremmin pappejakin, koska totuus veisi ihmisiltä synninpelon ja samalla katoaisi liperikaulojen valta aivan kuin se katoaisi päivänä muutamana porvareiltakin.

Vasta venytellessään serkku älysi verisyytensä. Se heitti tupakkansa heinikkoon, nousi kaivonkannelle, riisui paitansa ja kaatoi vinssaamansa kaivokylmän veden päälleen. Penjamiini puisteli itseään kuin uimasta noussut elukka ja kiitelti äidin lyöntiä mallikkaaksi, koska leipälapiolla oli vaikeaa sivaltaa verihaava. Penjamiini kuikuili hattuaan ja ymmärrettyään vilsan jääneen sisälle serkku käski äidin hakea se. Äiti uhkasi polttaa koko reuhan. Penjamiini koppasi kirveen, hyppäsi isän viereen ja sanoi pään halkeavan, ellei hattua ala kohta näkyä.

– Se on Jumalan tahto jos niin käypi. Häneltä saat sinäkin aikanaan kovemman tuomion mitä pystyy käräjäherrat miesmurhaajalle antamaan. Ei ole maallisen vankilan muurit mitään sen kurjuuden rinnalla. Sillä vankilaan sinä murhatyöstä jou-

dut. Kahleet kaulassa ja jaloissa, kopissa istut kuolemaas asti. Et sinä karkuun pääse. Aattele mitä olet tehny.

– Eihän tässä nyt ketään tapettu oo...

Penjamiini kyyristyi, nosti isän pään tukasta ylös ja sanoi ukon silmien mollottavan kuin sivuammutulla mullikalla.

– On tämä elossa, serkku sanoi ja sen äänessä erottui hiven helpotusta.

Serkussa vilahtanut säikähdys hävisi. Uutta puhtia saaneena se lähti tulemaan äitiä ja Maijaa kohti. Maija painoi päänsä äitiä vasten, tunsi mekkokankaan alla pamppailevan sydämen ja hänen oli lämmin, hän sukelsi suljetuin silmin turvalliseen uneen eikä osannut pelätä, kun tunsi kömpelön ja märän miehenkäden hiuksillaan.

– Maija. Hae sisältä minun hattu.

Maija ei vastannut. Hän puristi silmänsä vielä tiukemmin kiinni, näki pimeyden takaiset värit ja hamoi turvanuorakseen äidin huivin alta roikkuvan letin.

– Maija. Hae minun hattu. Minä pyydän ihan sievästi.

Serkun pyyntö jäi soimaan Maijan päässä, se kertaantui kaikuna ja sai säestystä selittämättömästä huminasta, joka soi samanlaisena kuin vinkkapäivän tuuli kotikoivikossa. Kun hän lopulta avasi silmänsä, näki Maija Penjamiinin seisovan aitan nurkalla heihin kääntyneenä. Se viskasi kirveen menemään, lepikko kahahti ja kaikki uho oli poissa. Maijan mielestä serkku näytti vaahtoon ajetulta ja tallissa rääkistä toipuvalta hevoselta.

– Sano miks juotit humalaan. Sano se ja minä menen.

– Se oli rohtoa. Viinaan tehty vaan niin se lääke on tehtävä.

Sulla oli tauti.

– Mikä tauti mulla oli?

– Suolitauti. Naamas oli keltanen.

– Ei sitä kukaan muu huomannu.

– Moni huomasi. Kukaan ei sanonu. Mari-tätis ties ja tietää.

Kysy siltä.

– Hämpäsit minut.

- Paransin sinut. Kiittäisit.
- Et sinä taudeista puhunu.
- Jos olisin puhunu, et sinä olis juonu.
- Sinut pitäs kivittää hengiltä. Saatanan velho.
- Kivitä. Oota sen aikaa, että minä laitan lapsen pois.

Äiti ei ehtinyt laskea Maijaa sylistään, kun serkku sai käteensä irtokiven ja viskasi sen kaikin voimin sivu heistä. Kivi osui kammarin ikkunaan, ruutu helähti sisälle ja lasin taakse ilmestyi kaksi vuorokautta keuhkokuumeen jäljiltä putkeen nukkuneen Esteri-siskon kalvakka naama. Penjamiini käännähti, lähti paidatta omaan pihaansa ja lauloi rumalla äänellä kaunista laulua.

– Aa tuuti pientä, mikäs lapsen lienee, onko se lapsi säikähtäny illalla saunatiellä...

Äiti laski Maijan rappusille, käski pysyä siinä ja meni isän luo. Se auttoi puolitajuisen istumaan kaivoa vasten. Isän suusta, korvista ja sieraimista valui verta. Siihen koski niin kovasti, ettei se osannut voivottaakaan. Esteri tuli ulos, juoksi Maijan ohitse kaivolle paljaat kintut alushameen alta vilkkuen ja Maija katsoi isosiskonsa jalkoja. Niiden nilkat toivat mieleen pienittäviksi kaadettujen rankojen tyvet. Sisko liikkui ketterästi, vaikka sen kuolemaa oli vasta pelätty. Kolme iltaa sitten Esterin luona käynyt kunnanlääkäri oli sanonut tytön kääntyvän pian elämälle tai kuolemalle. Heti yöllä Esteri oli kääntynyt elämälle, kuume oli laskenut ja nyt se nosti isän syliinsä kuin korren.

– Älä liikuttele. Luita jos on murtunu, esteli äiti.

– Ei tässä talossa oo muista tähän hommaan kun minusta. Eikä se voi kaivon kupeelle asumaan muuttaa vaikka miten ois luut siruina.

– Onneks löi hamaralla. Sen verran oli tunnollaan, kiitteli äiti.

– Minkä takia ette minua herättäny. Ois kannettu eri miestä jos oisin päässy väliin.

– Vielä sinä siihen väliin. Toipilas itekin ja tuommosia hupatat. Tuvassa se pieksi, silti et heränny. Lyöntiinkään ei pitäs lyönillä vastata.

– Maistako se vai humalaan juottamisesta?

– Maista enemmän.

– Jaa. Minä se lähen serkkulassa käymään vastavierailulla ...

– Et varmasti lähe. Kiitä Jumalaa kun taitaa isäs hengissä selvitä.

Maija väisti niin, että ne pääsivät nousemaan rappuset. Esteri kantoi isän tuvan puusohvalle, äiti lähti lämmittämään saunaa. Mennessään se käski Maijan kerätä riisiryynit lattialta ja vannotti, ettei tapauksesta puhuttaisi kenellekään. Ihmisille he sanoisivat isän jääneen kädestään kiinni marhaminnaan ja särkyneen vauhkoontuneen hevosen vetämänä.

– Antollekin sanotaan silläläilla kun se koulusta kotiutuu. Tajusitteko? Maija kanssa?

– Tajusin, Maija nyökytti äidilleen.

– Sanot vaan hevosen jotain säikähtäneen. Eikös niin?

– Nii, Maija myönteli eikä halustaan huolimatta kyselty, mitä humalaanjuottaminen tarkoitti.

Maija keräsi ryynit kuppiin ja juoksutti yhden isän huulien väliin. Isä oivalsi jo maailmaa, se katsoi turvonneiden silmänympäristensä läpi Maijaa ja isän suusta pullahti ensin verinen sylkikupla, sitten sana.

– Kiitos.

Isän käsi vapisi, kun se sipaisi koukistetulla etusormella Maijan poskea ja kuiskasi ostavansa syysmarkkinoilta pikkuiselleen ikiomat huovikkaat.

Esteri haki sisään Penjamiinin kaivonkannelle jättämän pайдan ja sanoi työntävänsä sen vielä päivänä muutamana serkkunsa suolistoon. Vilttihatun se otti lattialta ja survoi uunin pesään.

Äiti

ANTTO-ENO KOTIUTUU KAHDEN kainalosauvan varassa ja sanoo saatana joka askeleella, askeleenpuolikkaalla oikeasti. Äiti juoksee, kipitän perässä. On syksyhämärä, puut loistavat iloisina mustamielisessä maailmassa.

– Painu etemmä, minua et taluta!

Eno huitoo toisella kepillä ja on tolkuton, kävelee kahtakymmentä metriä vartin, nousee kolme rappusta viidessä minuutissa ja huojuttaa taloa huohotuksellaan. Antto-eno istuu sängylle, heittää karvahatun uuninkylkeen ja perkelöittää koko maailmaa. Äiti tuo nenäliinan, eno yskii ja valkoiseen liinaan tulee punapilkkuja.

– Ei kai sulla keuhkotauti ole?

– Oliskin. Siihen saattas kuolla ja pääsis kitumasta. Nyt toivotti lääkäri onnellisia elinpäiviä ja onnitteli kun näin mukavasti toivuin. Hyvähän se on vittuilla sairaalle miehelle.

Eno syö ja kysyy, mistä ukille ostettiin arkku.

– Kirkolta tuotin.

– Muutti arkkumestari muuanne. Jäi tammiarkku tilaamatta. Olikos se yks?

– Haudalla oli.

– Jaa.

– Harmi kun sinä et päässy.

– Saittepa tuon hautaan minuttakin. Minua ei tarvitse ei kuolleet, ei elävät.

Järkeilen Antto-enon tulleen ukin tilalle. Vaihtokauppa tuntuu huonolta. Eno on äkäinen, me yritämme olla niin kilttejä

kuin suinkin. Antto ei anna talutella itseään, huussireissulla se kaatuu pihamaalle ja jatkaa matkaansa ryömien. Enon housut valuvat polviin, se kierii ja meuhtoo.

– Joskos tässä nyt jo sais jelppailla, äiti sanoo kun eno ei enää jaksa huutaa.

– Jelpjaa vaan, sanoo eno hytkyy itkusta.

Seuraavana päivänä eno alkaa harjoitella kävelemistä. Ensin tuvan päästä päähän, huilin jälkeen takaisin. Vauhti kasvaa päivä päivältä ja eno heittää kepit pois. Eno volisee ilosta ja käskee meidän ihastella kävelemistään. Menen viereen, matkin konkkaamista ja huudan, että minäkin kävelen. Pitkästä aikaa meillä nauretaan herakasti ja porukalla. Joulun jälkeen Antto-eno kävelee suksisauva tukenaan liiteriin ja alkaa halkoa puita karmastuolilla istuen. Välillä eno käy lattialle lepäämään, ja ennen pääsiäistä eno nousee suksille. Hiihdettyään hankiaisia myöten navetan ympäri se makaa loppupäivän reporankana.

– Kyllä tämä tästä ehkä, eno arvelee.

Pääsiäispyhien aikaan enon kavereita tulee kylään. Äiti lupaa niiden ottaa vähän, tuo mehukannun ja lasit. Pullo löytyy jonkun repusta. Eno kertoo lähettäneensä sairaalasta morsiamelleen kirjeen, jossa on haukkunut helluaan huoraksi. Kavereiden mielestä enon morsian oli hyvä tyttö ja huorasta kaukana. Eno myöntää, mutta vierasta naista hän ei alkaisi kiusaamaan. Riittää, että Maijaa ja Marja-Liisaa.

– Niillä utareilla se saapi terveekin miehen, eno sanoo.

Kaverit keuhvat enoa kovaluontoiseksi, eno vakuuttaa olevansa yksi perkele.

Ruotsin-pappa tulee vielä niille lumille. Se tulee noin vain ja tuo terveisiä Ruotsista, kertoo kuulleensa ihmisten lisääntymisestä ja vähenemisestä. Minutkin Ruotsin-pappa kättelee kuin aikuisen ja käskee sanoa Ruotsin-papaksi. Äitiä ja enoa nimi naurattaa.

– Mikäs helevetin pappa sinä oot, eno höröttää.

– Ruotsissa vanhat sukulaismiehet on pappoja.

Ruotsin-papalla on tuliaisina karamelliä, suklaata, keksejä, tupakkaa ja minulle liian pienet kengät. Pitkään vieras ei meillä viivy, Ruotsin-pappa lähtee omalle mökilleen ja kehuu monta vuotta savuttomina olleiden hormien vetävän hyvin. Vie-raan lähtiessä äiti kysyy Oksasesta, Ruotsin-pappa sanoo sen kärehtäneen.

– Onko se linnassa?

– Ei enää. Pidättivät poliittisena ja laskivat pois jo syksyllä. Sillä minäkin uskalsin tulla. Vaikka mikä poliitikko minä. Minä olen rauhan mies.

– Karkuri sinä olet. Sais Penjamiini-pappa turpaansa, jos et olis pitäny näitä sodan aikana tavarassa, eno uhkaa.

Ruotsin-pappa kyläilee usein, pääsee kuntaan ja sanoo ker-ran käydessään koston koittaneen. Karjalaisille on saatava maata ja Ruotsin-pappa aikoo pistää Muurilan jakoon. Tiedän Muurilan, sieltä ei käydä kylässä meillä eikä meiltä siellä. Mari on kertonut Muurilan isännän halvaantuneen kattoontuiojotta-jaksi ja äidin mielestä niitä on rankaistu jo kylliksi.

– Kolme poikaa haudassa ja tytöllä tuberkuloosi. Kuuluu haisevan lysolille koko huusholli.

– Silläpä se jakaa joutaa. Rappiotila.

– On se väärin. Kun oikein miettii, niin tuli siitä paljosta pahasta yksi hyväkin.

Ruotsin-pappa kieltää monimutkaistamasta asioita. Jos Muurilasta ei oteta, otetaan muilta.

– Keiltä muilta?

– Minulta ja teiltä. Isoimmat pinta-alat Muurilan jälkeen.

– Ei nekään meitä tai meidän puita säälineet, hihkaisee Antto-eno.

– Onpa se kyllä niinkin.

Sen sanoessaan äiti on kasvoiltaan niin kova, ettei näytä äidiltä.

Mummo

ÄIDIN MAHA KASVOI, siellä oli vauva. Äidin ja Mari-tädin mukaan sen kantaminen oli kimurantimpaa kuin aiempien kohdalla. Äiti makasi paljon, sen paikkoja koski ja isä vouh-kasi sairaalasta. Äiti käski isän olla hoopoilematta, koska toista-sadan kilometrin pituiselle matkalle lähteminen oli hurjuutta.

– Entäs jos kirkolta lääkärin tai terveyssisaren hakis?

– Minua ei ne tutki. Ei lukeneenkaan oppi muuta Jumalan sallimaa muuksi. Eihän se lääkäri parantanu Esteriäkään keuhkokuumeesta. Kävi sanomassa, että saattaa kuolla tai elää. Hukkaan meni nekin markat. Otetaan mitä annetaan, tyyntyteli äiti ja kylvi kaikkea muuta kuin tyyneyttä.

Sopivan paikan tullen Maija kysyi Esteriltä, salliiko Jumala äidin kuolla. Esteri käski Maijan pitää suun ummessa.

Lauantai-iltana äitiin iski levottomuus. Se käveli maha pystyssä ympäriinsä, valitteli poltetta ja korvennusta, haki kätköistään lääkettä eikä saanut sijaansa missään. Äidin oli paha liikkua ja vielä pahempi olla aloillaan, silti se himotteli päästä aamulla kirkkoon.

– Jos jaksat niin lähetään, lupasi isä.

– En minä jaks.

– Mieles tekis?

– Tekis.

– Ei kai sulla ... ei kai sulla semmosta oo, että pitäis ehtoolliselle? Ethän arvele, että pahasti käy?

– Oo tutieeraamatta siinä, äiti äyskäisi.

Isä maiskutti kuivaa suutaan kuin kivitasku. Esteri ymmärsi asiat eikä kyselyt, Maija ja toista vuotta koulussa käyvä Antto

eivät ymmärtäneet eivätkä uskaltaneet kysellä. Kuolemasta he tiesivät sen verran, että sen kohdanneista tuli kuolleita. Sellaisia olivat ukit, mummot ja itsensä elolta ennen Maijan syntymää ripuloinut Matti-veli.

Kun Maija avasi pyhäamuna sivustavedettävässä silmänsä, kuuli hän äidin huutavan kammarissa ja erotti seasta Mari-tädin papatuksen. Täti oli päästänyt heidät kaikki maailmaan, se asui vähän matkan päässä pienessä mökissään ja oli pitkäksi jätetyn kannon muotoinen. Maija kurkisti peiton alta nähden Esterin kauhovan kattilasta höyryävää vettä pesuvatiin. Sisko vei vadin kammariin ja oven käydessä auki kuului äidin huuto täydessä mitassa. Isä tuli tupaan samaan aikaan kun Esteri palasi.

- No?
- Ei taida selvitä.
- Kumpi?
- Se tulija, sanoi Esteri.
- Jaa. Entäs Riikka?
- Äiti on älyissään.
- No hyvä, hyvä.

Täti tuli kammarista esiliina veressä. Se oli kääriänyt hihansa ja paksut käsivarret hyllyivät, kun täti pesi kätensä ja kuivasi ne pyyheliinaan. Täti käski Esterin viedä veriveden tunkiolle heti ja siskon mentyä isä sai suunsa auki.

- Mitenkä se?
- Poika ja iso. Ihmeen vähän repi lihaveräjätä tullessaan rikki. Käytti silmiä auki vähäsen ja pisti kiinni. Ei mallannukaan huutaa. Minä jaloista roikotin ja ravistin, maalapsi siitä tuli silti. Sille on tuutu taivaassa oottamassa. Pitää veisata ja lukasta rukous, vaikka kerkesin minä sen heti siunata kun se polonen kylmään maailmaan lupsahti. Yks lupsaus oli hänen elämänsä.

Täti huomasi tuvan nurkkaan valmiiksi tuodun kehdon ja käski isän kantaa sen pois.

- Riikkako kumminkin... että se tulee pois kammarista?

– Piruako se sinne jäis. Äläkä sinä mene sinne nyt. Se on siellä kuollut sanikka kainalossaan. Se on saatava sitä aikansa katella.

– Oiskohan selvinny jos ois kirkolta kättilö haettu?

– Paskat. Mulla on toiemmat konstit mitä niillä.

Esteri palasi tyhjän pesuvadin kanssa. Täti käski sen matkassaan kammariin, ne pistivät oven kiinni ja veisasivat virren. Isä istui penkille tupakoimaan ja virren loputtua kaikki kolme naista tulivat kammarista pois, äiti viimeisenä. Sen tumma tukka roikkui avoimena, yömekon alta tipsui lattialle hyytymiä. Isä sanoi saunan olevan peseytymiskunnossa ja äiti huomasi ryvetelleensä lattian. Täti lupasi pyyhkiä jäljet ja käski äidin olla huolehtimatta joutavista. Äiti kysyi navetalla käynnistä, Esteri vastasi hoitaneensa elukat.

– Missä Antto ja Maija? Onko ne syöny aamusen?

– Ei oo vielä syöny kukaan. Anton laitoin pihalle heti herätyään ja Maija eikö nukkune vielä ... ja mitä se nukkuu, nokka paistaa peiton alta. Ala nousta ylös, pane päälles ja painu pelolle sinäkin, täti komensi piilostaan kärehtänyttä Maijaa.

– Sulle syntyy veli. Siitä tuli maalapsi, hymysi äiti väsynein silmin.

– Juu, Maija vastasi.

Äiti lähti saunalle ja Maija ulos. Oli kuurainen marraskuun aamu, lehdettömissä puissa roikkui valkoista röpelöä ja saunapolun hallamukseen painautuivat äidin paljaiden jalkapohjien jäljet. Rajametsikössä Antto leikki savottaa. Maija juoksi isoveljensä luokse ja katsoi ihailen pinoa, jonka se oli koonnut kasaralla katkomistaan oksista. Antto oli totinen ja olevinaan, se kopsi oksalla puita kuin leimuumies ja tupisi työnsä olevan niin tarkkaa peliä, ettei siinä kaivattu akkoja kihoiksi.

– Äiti meni saunalle.

– Vai niin.

– Se teki maalapsen. Oli iso eikä mallannu huutaa, vaikka

Mari-täti roikotti jaloista. Ei silti repiny sitä lihaveräjätä rikki.

Antto ei vastannut toimensa keskeltä. Se jatkoi leimaamistaan, kunnes pysähtyi pyyhkimään hikeä ja kaivoi taskustaan pienen puutikun. Kyykistettyään se rupesi imemään tikkua kuin tupakkaa ja kysyi, halusiko Maija olla hyödyksi vai oliko se tullut työmaalle vain mossastelemaan.

– Oot sinä jo sen verran akkaihminen, että saat souvaripojalle pyönät keitettyä. Kai sulla pannu on matkassa?

Maija oli heti mukana leikissä. Hän kokosi risuja kasaan, kuvitteli tekevänsä tulet ja nosti juurakonkappaleen kahvipannuksi. Kävyistä he saivat kahvikupit ja Anttokin istahti nuotiolle.

– Jos äiti olis kuollu, meille ois ostettu uutta vaatetta ja hautajaisiin ois tullu paljon ihmisiä. Ois syöty lihasoppaa porukalla. Hyvä silti kun ei kuollu.

He ehtivät ryypätä parit kupilliset, ennen kuin Esteri tuli rappusille huutamaan aamuselle.

Tuvassa äiti söi riisivelliä. Se oli vaihtanut puhtaat vaatteet, letittänyt tukkansa ja näytti tavalliselta. Lattia oli luututtu eikä mikään viitannut siihen, että toista tuntia sitten heidän kodissaan oli kuollut vauva. Mari-täti usutti äitiä syömään niin paljon kuin napa veti, koska lapsiakan piti voimistua.

– Niin sakean ja hyvän vellin Esteri keittäny. Onneks kerkesin sen penskan siunata. Ei tarvii sielun puolesta pelätä. Eikä teidän surra toinna. Onhan teillä tässä syöjiä. Et oo veli-Jooseppi turhan takia Riikan vieressä nukkunu. Hankala näitä on tuommosen lullukalaisen tekemiksi uskoakaan. Antto ja Esteri on molemmat niin topakoita pentuja.

– Ja Maija, lisäsi äiti.

– Niin no ja Maija, tietysti Maijakin, kyllä, totta kait. Mikäpä teillä on tässä olla tällä sakilla. Ei muuta vikaa kun talvella viima käypi ja kesällä käärmeitä liikkuu, hulpatti täti ja katsoi Maijaa hymy pyöreillä poskillaan.

Syönnin jälkeen täti lähti kotiinsa. Isä kantoi kehdon vinnille ja haki kammarista pellavaliinaan käärityn nyytin. Se kumartui näyttämään sitä Antolle ja Maijalle. He katsoivat pikkuveljeään, jonka kelmeässä naamassa oli sinertäviä lautumia. Tukka oli musta, samanlainen kuin äidillä, nenä mukava nykerö. Isä kantoi pikkuvauvan aittaaan ja äiti istahti pöydän ääreen lukemaan Raamattua. Isän palattua äiti kysyi, tehdäänkö siitä Heikki.

– Mitenkä vaan, isä tuumasi.

Äiti haki mustepullon ja kynän. Sievällä käsialalla se kirjoitti Raamatun loppusivulle kirjatun lapsirimpsun jatkeeksi Heikin syntyneen ja kuolleen sinä sunnuntaina.

– Tämän jälkeen ei tarvitse enää uusia nimiä kirjoitella. Ei minun ainakaan. Nyt on tyttö ja poika ja Esteri. Olis tultu toimeen ilman tätäkin.

– Jahvetilta jos kävis huomenna arkun ostamassa, hunttaili isä.

Maija kysyi, miksi äiti ei enää kirjoittele Raamattuun uusia nimiä. Äiti vastasi lapsilukunsa täyttyneen ja Maija uteli, saisivatko he uusia vaatteita ja lihasoppaa, vaikka äiti ei kuollutkaan. Isä uhkasi antaa Maijalle selkään, mutta äiti kielsi.

KUNNIANOSOITUS SUOMALAISELLE NAISELLE

Maija elää lapsuuttaan 1920-luvun köyhässä korpipitäjässä. Hänestä kasvaa tavallinen maalaisnainen, historiaa kirjoittamaton ja lukematon, mutta sitä vahingossa tekevä ja todistava.

***Mummo* on romaani naisesta, joka pelkäsi Jumalaa, vihasi kommunisteja ja vältteli rakas-sanaa kaikissa sen muodoissa.**

***Mummo* on kunnianosoitus suomalaiselle naiselle, toisenlaiselle Suomen historialle ja saatanallisen pahalle luonteelle, jota kliseisesti sisuksi kutsutaan.**

Antti Heikkinen on suomalaisen romaani-kirjallisuuden merkittävimpiä uusia ääniä.

www.wsoy.fi

84.2

ISBN 978-951-0-42936-5